

Téma č. 16: Druhá viedenská škola (cca 1905 – 1924)

Hlavní predstavitelia: Arnold Schönberg, Alban Berg, Anton Webern.

Najväčší prínos: Objav a uvedenie do praxe dodekafónie, serializmu a punktualizmu.

Kontext doby: 1. svetová vojna, pocity osamelosti, biedy a smrti.

1. Arnold Schönberg

Zakladateľ Druhej viedenskej školy, rakúsky hudobný skladateľ a dirigent.

- **Život a pôsobenie:**
 - Samouk (hral na husle a čelo).
 - Profesor na Berlínskom konzervatóriu.
 - Inštrumentoval opery a dirigoval v berlínskom kabarete.
 - Emigroval do USA.
- **Charakteristika tvorby:**
 - Inšpirácia Wagnerom, neskôr odmietanie tonálnych postupov.
 - Vlastné koncepcie: kvartové akordy, celotónové stupnice.
 - Príklon k dodekafónii, drsná melódika, zložitá rytmika, veľké nespevné intervaly.
 - Expresívnosť, neobvyklý nástrojový a vokálny prejav.
 - Preferovanie krátkych skladieb, koncentrácia na podstatné zložky.
 - Ku koncu života sa čiastočne navrátil k tonalite.

Tvorba (4 obdobia)

1. **Doznievajúci romantizmus:**
 - *Pelleas a Melisanda* (symfonická báseň)
 - *Piesne z Gurre* (kantáta)
 - *Zjasnená noc* (sexteto)
2. **Expresionizmus:**
 - *Kniha visutých záhrad* (piesňový cyklus)
 - *Námesačný Pierrot* (melodráma, atonálne dielo)
 - Opery: *Očakávanie*, *Šťastná ruka*
3. **Dodekafonické diela:**
 - *5 skladieb pre klavír*
 - *Koncert pre klavír a orchester*
 - *Mojžiš a Áron* (opera)
 - *Jakubov rebrík* (oratórium)
 - *Ten, kto prežil Varšavu* (kantáta)
 - *Óda na Napoleona*

4. Tonálne diela:

- *Kantáta Kol Nidre*
- *Suita pre sláčikový orchester*
- *Variácie pre organ*

2. Alban Berg

Rakúsky skladateľ z rodiny so širokými kultúrnymi záujmami. Dedičstvo mu umožnilo venovať sa výlučne hudbe.

● Charakteristika tvorby:

- Prvky smútku, tragiky, vášne a napätia.
- Bohatá chromatika, veľké orchestrálne obsadenie (symfonický orchester).
- Lyrickejší a tradičnejší v porovnaní so Schönbergom (jeho dodekafóniu nikdy plne neprijal).

● Tvorba:

- Opera *Wozzeck* – atonálna, sociálne kritická. Dej: vojak Wozzeck zavraždí svoju milú a napokon sa sám utopí.
- *Husľový koncert*
- *3 orchestrálne skladby*
- *Koncert pre husle a orchester*

3. Anton Webern

Rakúsky skladateľ, študoval muzikológiu a kompozíciu u A. Schönberga.

● Charakteristika tvorby:

- Počas života bol vnímaný primárne ako Schönbergov žiak (nedocenený).
- Sústredil sa na racionálne uchopenie hudby. Dnes považovaný za otca moderných kompozičných techník 20. storočia.
- Prešiel od základov dodekafónie cez serializmus až k punktualistickej technike.
- Hudba: farebná, lyrická, využíva neobvyklé polohy hudobných nástrojov.
- Typické sú preňho veľmi krátke skladby.

● Tvorba:

- *6 bagatel pre sláčikové kvarteto* (uvedené aj ako pre sl. orch.)
- *4 piesne pre hlas a nástroje*
- *Symfónia pre malý orchester*
- *Svetlo očí* (Kantáta)

Prehľadná tabuľka diel

Schönberg	Berg	Webern
<i>Pelleas a Melisanda</i>	<i>Husľový koncert</i>	<i>6 bagatel pre sláčikové</i>

		<i>kvarteto</i>
<i>Piesne z Gurre</i>	<i>Wozzeck (opera)</i>	<i>Kantáta Svetlo očí</i>
<i>Zjasnená noc</i>	<i>3 orchestrálne skladby</i>	<i>4 piesne pre hlas a nástroje</i>
<i>Kniha visutých záhrad</i>		
<i>Námesačný Pierrot</i>		
<i>Jakubov rebrík</i>		
<i>Mojžiš a Áron</i>		
<i>Ten, kto prežil Varšavu</i>		
<i>Suita pre sláčikový orchester</i>		
<i>Kantáta Kol Nidre</i>		
<i>Variácie pre organ</i>		